

УДК 330.3:338.434

Світлана Кушнір (Україна)

JEL classification: J43, O13, Q10, Q14, Q18

Світлана КУШНІР

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування,
Запорізький національний університет,
Україна

E-mail: SvetlanaAK@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-1410-1887>

© Світлана Кушнір, 2019

ВИЗНАЧЕННЯ ЗАКОНОМІРНОСТІ ЗМІН ПОКАЗНИКІВ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НА РОЗВИТОК ТА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Анотація

Стаття має за мету дослідити сучасний стан та динаміку технічних, енергетичних потужностей, трудових ресурсів та заробітної плати в сільськогосподарських підприємствах України, вплив зазначених показників на ефективність аграрного виробництва, показники розвитку та конкурентоспроможність продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Визначено моральну й фізичну зношеність наявної в господарств техніки, що не сприяє підвищенню продуктивності праці та отриманню стабільно високих результатів господарювання. На основі динаміки проаналізованих статистичних даних підтверджено проблему забезпечення сільськогосподарських товаровиробників трудовими ресурсами на фоні поглиблення процесів депопуляції на селі, які зумовили погіршення кількісних і якісних характеристик кадрового потенціалу. Досліджено показники розвитку та темпів продукування агропромислового комплексу України, що показало низький рівень впровадження інновацій. Проведено математичну формалізацію взаємозв'язку динаміки зміни показників валової доданої вартості та обсягу реалізації аграрної продукції.

На основі аналізу показників інноваційної активності в агропромисловому секторі України та послідовного оцінювання адекватності лінійних і нелінійних парних рівнянь здійснено специфікацію моделі, яку наведено у вигляді лінійної парної регресії, що підтверджує наявність прямого зв'язку між зміною обсягів реалізованої продукції в аграрному секторі та валової доданої вартості.

Кушнір С. Визначення закономірності змін показників інноваційної активності на розвиток та економічну безпеку агропромислового комплексу України. *Економічний аналіз*. Тернопіль. 2019. Том 29. № 1. С. 183-191.

Отримано: 12.02.2019 р.

Прорецензовано: 26.02.2019 р.

Рекомендовано до друку: 27.03.2019 р.

Опубліковано: 29.03.2019 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Ключові слова: економічна безпека; агропромисловий комплекс; сільське господарство; енергетичні потужності; трудові ресурси; аграрна продукція; валова додана вартість; інноваційна діяльність; лінійна регресія

UDC 330.3:338.434

JEL classification: J43, O13, Q10, Q14, Q18

Svitlana KUSHNIR

PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Finance, Banking and Insurance,
Zaporizhzhya National University, Ukraine
E-mail: SvetlanaAK@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-1410-1887>

© Svitlana Kushnir, 2019

Svitlana Kushnir (Ukraine)

DETERMINATION OF REGULARITY OF CHANGES IN INDICATORS OF INNOVATION ACTIVITY ON DEVELOPMENT AND ECONOMIC SECURITY OF AGRICULTURAL COMPLEX OF UKRAINE

Abstract

The purpose of this article is to investigate the current state and dynamics of technical, energy capacities, labor resources and wages in Ukrainian agricultural enterprises, the impact of these indicators on efficiency of agricultural production, indicators of development and competitiveness of products on the domestic and foreign markets. The moral and physical deterioration of the equipment available at the farms is determined, which does not contribute to the increase of labor productivity and to obtaining consistently high economic results. On the basis of the dynamics of the analyzed statistical data, the problem of providing agricultural producers with labor resources was confirmed against the background of deepening of depopulation processes in the countryside, which led to the deterioration of quantitative and qualitative characteristics of human resources. Indicators of development and production rates of the agro-industrial complex of Ukraine have been investigated, that showed a low level of innovation implementation. Mathematical formalization of the relationship between the dynamics of changes in the gross value added indicators and the volume of sales of agricultural products is carried out. Based on the analysis of innovative activity indicators in the agricultural sector of Ukraine and the consistent assessment of the adequacy of linear and nonlinear pair equations, the model specification is presented, which is presented in the form of linear pair regression, which confirms the existence of a direct link between changes in the volume of sales in the agrarian sector.

Kushnir, S. (2019). Determination of regularity of changes in indicators of innovation activity on development and economic security of agricultural complex of Ukraine. *Economic analysis*, 29(1), 183-191.

Keywords: economic security; agro-industrial complex; agriculture; energy capacities; labor resources; agrarian production; gross value added; innovative activity; linear regression.

Received: 12.02.2019

Revised: 26.02.2019

Accepted: 27.03.2019

Online publication date: 29.03.2019

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 license, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Вступ

Аграрний сектор відіграє важливу соціальну роль у глобалізаційному розвитку держави, що дозволяє зіставити цю сферу із високоіндустріальними і технологічними сферами, які формують високу додану вартість. Слід зазначити, що експорт технологій та інновацій в аграрній сфері дозволяє країні посісти позиції лідера в глобальному середовищі.

Сучасний стан забезпеченості ресурсами аграрного сектора економіки України загалом є незадовільним і з кожним роком погіршується. Подолати цю проблему самотужки сільськогосподарські товаровиробники не в змозі.

Для покращення економічного стану аграрного сектора країни необхідна загальна та регіональна державна підтримка вітчизняного сільськогосподарського виробника, стимулювання його діяльності. Такими заходами має стати виважена інноваційно-інвестиційна політика держави в аграрному секторі, що дасть можливість залучення більшої кількості інвестиційних ресурсів для покращення технічного оснащення на сільськогосподарських підприємствах, розвитку кооперації виробництва та реалізації продукції, впровадження сучасної методики управління персоналом, підвищення рівня трудової активності в аграрному секторі, здійснення постійного оновлення та підвищення контролю якості продукції тощо.

Мета статті

Метою статті є дослідження стану забезпеченості сільськогосподарської галузі

трудовими та технічними ресурсами, вплив інноваційної активності на показники розвитку аграрного сектору, визначення факторної залежності між наведеними показниками і забезпечення економічної безпеки АПК.

Виклад основного матеріалу дослідження

Дослідженням теоретичних та практичних питань, пов'язаних з розвитком АПК, та вирішенням проблем, пов'язаних з аграрним виробництвом та переробкою, займалися Гришова І. Ю. [1], Отенко І. П. [2], Покровська О. В. [3], Череп А. В. [4], Никифоров А. Є. [5], Манойленко О. В. [6], а також Бурик А. Ф., Горьовий В. П., Євтушенко Г. В., Рябенко Г. М. та інші. Та питання залежності економічної безпеки від упровадження інновацій на сьогодні потребує подальшого опрацювання для вирішення існуючих проблем.

Сільське господарство завжди було важливою ланкою у формуванні економіки України. Та, незважаючи на природно-географічне розташування, наявність родючих земель, сприятливий клімат та низку інших факторів, галузь в Україні не показує максимальних показників розвитку пропорційно своїм можливостям, хоча приносить країні не лише можливість годувати своїх мешканців, а й займати вагоме місце серед країн - експортерів товарів сільськогосподарського призначення.

Одним із чинників, який визначає стійкість розвитку ресурсного потенціалу сільського господарства, є рівень його технічного і технологічного забезпечення, основні характеристики яких наведені в таблиці 1.

Таблиця 1. Наявність сільськогосподарської техніки в сільськогосподарських підприємствах України (разом із фермерськими господарствами), на кінець року

Показники	2011 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2017 р. у % до 2011 р.
Трактори, тис. шт.	147,1	150,1	146,0	130,8	127,9	86,95
Потужність двигунів тракторів, тис. кВт	12656	12942	12908	11826	12033	95,08
Середня потужність двигуна трактора, кВт	86,0	85,9	88,4	90,4	94,1	109,42
Зернозбиральні комбайни, тис. шт.	32,1	32,0	30,0	27,2	26,7	83,18
Кукуруддозбиральні комбайни, тис. шт.	2,3	2,1	2,0	1,8	1,6	69,57
Картоплезбиральні комбайни, тис. шт.	1,7	1,6	1,5	1,3	1,2	70,59
Бурякозбиральні комбайни, тис. шт.	3,8	3,6	3,0	2,7	2,4	63,16
Льнозбиральні комбайни, тис. шт.	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	50,00
Установки та агрегати для доїння корів, тис. шт.	10,8	11,2	11,2	10,5	10,2	94,44

*Розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України [7], 2018 р.

З поданих у таблиці даних видно, що кількість тракторів у сільськогосподарських підприємствах у країні в період 2011-2017 рр. скоротилася на 13,05 %. І такою ж є ситуація не тільки по тракторах, але й по інших видах сільськогосподарської техніки. Так лише за зазначений період кількість зернозбиральних комбайнів скоротилася на 16,82 %, кукуруддозбиральних – на 30,43 %, картоплезбиральних – на 29,41 %, бурякозбиральних – на 36,84 %, льонозбиральних – на 50,00 %.

Зіставляючи показники технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств і господарств

населення, потрібно зазначити, що в останніх зосереджена більша кількість тракторів та міні-техніки – майже на 45 %. Але, як правило, техніка, яка знаходиться в господарствах населення, – це та, яка була у вжитку великих сільськогосподарських підприємств і має майже повністю використаний ресурсний потенціал.

Аналогічними тенденціями характеризується динаміка наявності енергетичних потужностей та споживання електроенергії в сільському господарстві країни у 2011-2017 рр. (табл. 2).

Таблиця 2. Енергетичні потужності, що використовуються в сільському господарстві України, на кінець року, тис. кВт

Показники	2011 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2017 р. у % до 2011 р.
Енергетичні потужності – всього	36360	41438	43223	39107	31020	85,31
у тому числі:						
двигуни тракторів	12656	12942	12908	11826	12033	95,08
двигуни комбайнів і самохідних машин	6201	6298	6199	5722	5797	93,48
двигуни автомобілів	12152	12364	12636	10243	10044	82,65
інші механічні двигуни	337	379	360	324	312	92,58
електродвигуни і електроустановки	4999	9441	11098	10971	2806	56,13
устаткування для виробництва відновлювальної енергії	2	3	12	13	21	1050,00
робоча худоба в перерахунку на механічну силу	13	11	10	8	7	53,85
Енергетичні потужності в розрахунку на 100 га посівної площі, кВт	187	213	218	208	166	88,77

**Розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України [7], 2018 р.*

Наведені дані свідчать про те, що енергетичні потужності, які використовуються в сільському господарстві країни, у 2017 р. в зіставленні з 2011 р. зменшилися на 14,69 %. Здебільшого це відбулося через зменшення потужності двигунів тракторів, комбайнів і самохідних машин та двигунів автомобілів. Майже вдвічі зменшилася робоча худоба в перерахунку на механічну силу та потужність електродвигунів і електроустановок. Зростає тільки потужність устаткування для виробництва відновлювальної енергії – більше як у 10 разів.

Переважає більшість середніх та дрібних товаровиробників не забезпечена достатньою кількістю технікою сільськогосподарського призначення.

А наявна техніка зношена морально й фізично, що не сприяє підвищенню продуктивності праці та

отриманню стабільно високих результатів господарювання.

Ефективність аграрного виробництва, конкурентоспроможність продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках залежать також від рівня забезпечення, використання трудових ресурсів та застосування науково обґрунтованих методів управління ними. Водночас розвиток різноукладності в умовах ринку висуває підвищені вимоги до якостей людини як носія і персоналізованого власника робочої сили, що використовується у процесі створення споживних вартостей у формі товарів або послуг [2].

У нинішніх умовах питання забезпечення сільськогосподарських товаровиробників трудовими ресурсами виявились досить актуальними у контексті системної кризи та поглиблення процесів депопуляції на селі, які

Таблиця 3. Динаміка чисельності працездатного сільського населення та заробітної плати в сільському господарстві в Україні

Показники	2011 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2017 р. у % до 2011 р.
Кількість зайнятого населення в сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві, тис. осіб	3393,8	3496,0	3577,5	3091,4	2870,6	84,58
Кількість найманих працівників у сільському господарстві, тис. осіб	633,7	623,9	582,2	526,7	489,3	77,21
Середньомісячна номінальна заробітна плата в сільському господарстві, грн	1791	2026	2270	2476	3140	175,32

*Розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України [7], 2018 р.

Аналіз даних таблиці свідчить про те, що чисельність зайнятого населення в сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві в Україні протягом 2011-2017 рр. коливається. Так найвищий показник становить 3577,5 тис. осіб у 2015 р., що в зіставленні з 2011 р. більше на 183,7 тис. осіб, або на 5,41 %. При цьому у 2017 р. цей показник знову знизився і становив 2870,6 тис. осіб, що менше, ніж у 2015 р. на 19,76 %. Що стосується найманих працівників, то цей показник щорічно має тенденцію до зниження і в 2017 р. зменшився на 144,4 тис. осіб, або на 22,79 %.

Для визначення рівня розвитку аграрного сектору та його економічної безпеки результативним показником, який її характеризує, є показник валової доданої вартості та обсягу реалізованої продукції (табл. 4).

Як видно з даних таблиці 4, динаміка показників валової доданої вартості та об'єму реалізованої продукції аграрного сектору має позитивну тенденцію. Так у 2017 році в зіставленні із попередніми періодами спостерігається збільшення частки валової доданої вартості, яка у 2017 році в зіставленні із 2013 роком збільшилась на (172840 млн. грн), обсяг реалізованої продукції аграрного сектору збільшився на 382795 млн. грн. Заробітна плата в 2017 році в зіставленні із 2013 роком зросла на 3491 грн. Позитивною є тенденція щодо експорту товарів аграрного сектору, так у 2017 році в зіставленні із 2013 роком експорт продукції аграрного сектору збільшився на 718048,8 млн. дол. США. Частка імпорту товарів аграрного сектору зменшилась у 2017 році в зіставленні із 2013 роком на 3886222,1 млн. дол. США.

Таблиця 4. Показники розвитку аграрного сектору України за 2013-2017 рр.

	Валова додана вартість (млн грн)	Об'єм реалізованої сільськогосподарської продукції (млн грн)	Капітальні інвестиції, млн грн	Кількість найманих працівників в аграрному секторі (тис. осіб)	Заробітна плата найманих працівників у сільському господарстві (грн)	Експорт товарів, (млн дол.)	Імпорт товарів (млн дол.)
2013	132354	308100	241286	3577,5	2270	17038805,3	8187431,1
2014	161145	370800	273256	3091,4	2476	16668953,8	6059256,7
2015	239806	544193	249873,4	2870,6	3140	14563144,5	3484432,3
2016	279701	631105	219419,9	2866,5	3916	15281802,6	3891066,8
2017	305194	690895	273116,4	2860,7	5761	17756854,1	4301209

*Розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України [7], 2018 р.

Незважаючи на невідворотність процесів посилення залежності успіхів

агровиробників від інноваційності агробізнесу, на практиці у вітчизняному аграрному секторі темпи продукування і впровадження інновацій залишаються низькими. У зіставленні з показником 1995 р. кількість інноваційних підприємств у промисловості знизилась на 63 %. Так у 2016 р. інноваційну діяльність у агропромисловому секторі здійснювали 735 підприємств (табл. 5), що

становило 16,6 % від загальної кількості підприємств галузі по Україні та 20,8 % від загальної кількості підприємств, які провадили інноваційну діяльність. З них найбільше підприємств були зайняті такими видами інноваційної діяльності, як придбання машин, обладнання та програмного забезпечення (61,1 % від загальної кількості інноваційних підприємств, зайнятих виробництвом харчових продуктів); навчання та підготовка персоналу (24,4 %); інші роботи (5,5 %) [4].

Таблиця 5. Показники інноваційної активності в агропромисловому секторі України

Показники	Кількість агропромислових підприємств, які впроваджували інновації, од.	Питома вага агропромислових підприємств, які впроваджували інновації, %	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	Кількість освоєних інноваційних видів продукції, од.	Кількість упровадження нових технологічних процесів, од.	
					Всього	У т. ч. маловідходні, ресурсозберігальні
Роки						
1995	2002	22,9	-	11472	2936	1044
2000	1491	14,8	-	15323	1403	430
2001	1503	14,3	6,8	19484	1421	469
2002	1506	14,6	7,0	22847	1142	430
2003	1120	11,5	5,6	7416	1482	606
2004	958	10,0	5,8	3977	1727	645
2005	810	8,2	6,5	3152	1808	690
2006	999	10,0	6,7	2408	1145	424
2007	1186	11,5	6,7	2526	1419	634
2008	1160	10,8	5,9	2466	1647	680
2009	1180	10,7	4,8	2685	1893	753
2010	1217	11,5	3,8	2408	2043	479
2011	1327	12,8	3,8	3238	2510	517
2012	1371	13,6	3,3	3403	2188	554
2013	1312	13,6	3,3	3138	1576	502
2014	1208	12,1	2,5	3661	1743	447
2015	723	15,2	1,4	3136	1217	458
2016	735	16,6	-	4139	3489	748
2017	-	14,3	-	2387	1831	611

*Розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України [7], 2018 р.

Для визначення факторної залежності між наведеними показниками на розвиток аграрного сектору та забезпеченням його економічної безпеки необхідним є розуміння закономірностей зміни зазначених показників.

Визначені закономірності динаміки зміни показників валової доданої вартості та обсягу реалізації аграрної продукції свідчать про наявність залежності між досліджуваними показниками, що дає підстави для проведення математичної формалізації їх взаємозв'язку. Першочерговим є проведення математичної формалізації залежності між обсягом реалізованої продукції аграрного сектору та валовою доданою вартістю. На основі аналізу даних таблиці 4 та послідовного оцінювання адекватності лінійних і нелінійних парних рівнянь можемо здійснити специфікацію

моделі, яку наведено у вигляді лінійної парної регресії.

Рівняння регресійної залежності матиме такий вигляд:

$$y_1 = a_0 + a_1 \cdot x_1, \quad (1)$$

де a_0 , a_1 – параметри рівняння регресії, що показують кількісну зміну результативної ознаки (валова додана вартість) під впливом зміни факторної ознаки (обсяг реалізованої продукції аграрного сектору).

Для визначення параметрів рівняння, а також оцінювання рівня достовірності одержаної залежності використаємо інструментарій Microsoft Excel «Аналіз даних» функція «Регресія», результати наведено в табл. 6.

Таблиця 6. Результати регресійного аналізу даних валової доданої вартості та реалізованої інноваційної продукції

Показник	Коефіцієнт	Стандартна похибка	t-статистика	P- значення	Нижнє 95 %	Верхнє 95 %
У-перетин	232818,623	14755672	-1,33	0,27	-791553	325916
X1	0,49	0,12	4,09	0,02	0,11	0,88
У-перетин	1285455,4	229898,5	5,53	0,01	553815,6	2017095
X2	10,63	3,02	-3,51	0,03	-20,3	-1,01
У-перетин	396831,4	245177,3	1,6	0,2	-383432,1	1177094,9
X3	7,4	21,04	0,35	0,7	-59,5	74,37
У-перетин	772380,8	76534,2	10,9	0,002	528814,7	1015946,8
X4	-101846,1	25674,5	-3,9	0,02	-183553,9	-20138,3
У-перетин	-297751,5	540106,9	-0,5	0,61	-2016612,9	1421109,7
X5	57864,2	40008,8	1,4	0,24	-69461,6	185190,1
У-перетин	258090,7	654765,08	0,4	0,71	-1825663,9	2341845,4
X6	0,88	2,59	0,3	0,75	-7,37	9,14
У-перетин	-584020,1	514881,8	-1,13	0,33	-2222601	1054561,1
X7	93,5	45,1	2,07	0,13	-50,02	237,01
У-перетин	995554,3	587450,4	1,69	0,18	-873975,1	2865083,7
X8	-305,5	347,7	-0,87	0,44	-1412,1	801,04
У-перетин	1416913,4	181089,04	7,82	0,004	840607,3	1993219,8
X9	-305,8	58,9	-5,2	0,01	-493,4	-118,3
У-перетин	-20277,9	87648,3	-0,2	0,83	-299213,1	258658,0
X10	114,6	19,7	5,8	0,01	51,8	177,4
У-перетин	948591,7	51523,5	18,4	0,003	784620,9	1112562,2
X11	-8,75	0,94	-9,2	0,002	-11,7	-5,7
У-перетин	806195,7	71182,3	11,3	0,001	579601,6	1032729,9
X12	-5,3	1,12	-4,7	0,017	-8,89	-1,7

*Розроблено автором.

На основі використання даних емпіричну модель залежності валової доданої вартості від обсягів реалізованої продукції аграрного сектору доцільно зобразити у вигляді лінійного регресійного рівняння:

$$y_1 = 232818,6 + 0,49 \cdot x_1. \quad (2)$$

Одержана лінійна регресійна залежність підтверджує наявність сильного прямого зв'язку між зміною обсягів реалізованої продукції в аграрному секторі та валової доданої вартості. З поданого рівняння регресії можна зробити висновок, що збільшення обсягів реалізації продукції сприяє зростанню валової доданої вартості значно вищими темпами, а саме: приріст факторної ознаки – реалізація продукції аграрного сектору на 1 грн призводить до збільшення валової доданої вартості майже на 0,49 грн.

Наведене вище рівняння регресії (2) є адекватним і статистично значущим, підтвердженням цього є виконання таких вимог:

– коефіцієнт детермінації знаходиться на рівні 0,7588 одиниці. Це означає, що варіація

валової доданої вартості на 75,9 % пояснюється варіацією обсягів реалізації продукції;

- фактичне значення критерію Фішера відповідає рівню 34,60 одиниці та значно перевищує критично допустиме значення, яке дорівнює 4,84 одиниці;
- розрахункове значення t-критерію Стьюдента для факторної ознаки (5,88 одиниці) перевищує табличне, що перебуває на рівні 4,09 одиниці.

Отже, за всіма параметрами, які досліджувалися, обраний вид формалізації моделі взаємозв'язку реалізації продукції аграрного сектору та валової доданої вартості є економічно виправданим.

Аналіз тенденцій розвитку у сфері інноваційної діяльності в Україні показав, що за 2010-2016 рр., незважаючи на деякі позитивні зрушення, загалом спостерігається поступовий спад у цій галузі, про що свідчать індекс обсягів інноваційної продукції та обсяги її реалізації.

Динаміка фінансових результатів діяльності підприємств протягом 2010-2016 рр. свідчить про те, що більш стійкими у конкурентному середовищі виявилися малі і середні підприємства галузі. Це доводить, що у кризові періоди розвитку економіки

www.econa.org.ua

країни саме такі форми підприємств мають більшу спроможність до реагування та адаптації до мінливих умов зовнішнього середовища, забезпечуючи при цьому достатній рівень економічної безпеки аграрного сектору та забезпечення її конкурентоспроможності.

Темпи експорту продукції аграрного сектору протягом аналізованого періоду значно випереджають темпи імпорту, що позитивно впливає на торговельний баланс та збільшує його від'ємне сальдо по аграрній сфері.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Незважаючи на відчутне, на перший погляд, зростання кількості найменувань інноваційних видів продукції, впроваджених підприємствами у галузі виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, частка таких продуктів у питомій вазі всієї запропонованої в промисловості інноваційної продукції знизилась. Крім того, у 2017 р. нові машини, устаткування, апарати, прилади не перевищували 3,6 % у питомій вазі інноваційної продукції, з них принципово нових на ринку взагалі не пропонувалося, що є неприпустимим, враховуючи стан зношеності сільськогосподарської техніки в Україні. Інноваційна активність у сфері розподілу агропродукції навіть нижча, ніж безпосередньо у сфері аграрного виробництва. За період 2010–2017 рр. знизилась загальна кількість

агропромислових підприємств, що реалізували інноваційну продукцію, та їхня частка у питомій вазі всіх промислових підприємств. Аналогічно скоротилась кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за межі України, та обсяги поставок продукції.

Підсумовуючи все сказане вище, можна дійти висновку, що сучасний стан забезпеченості ресурсами аграрного сектора економіки України загалом є незадовільним і з кожним роком погіршується. Подолати цю проблему самотужки сільськогосподарські товаровиробники не в змозі. Для покращення економічного стану аграрного сектора країни необхідна загальна та регіональна державна підтримка вітчизняного сільськогосподарського виробника, стимулювання його діяльності. Такими заходами має стати виважена інноваційно-інвестиційна політика держави в аграрному секторі, що дасть можливість залучення більшої кількості інвестиційних ресурсів для покращення технічного оснащення на сільськогосподарських підприємствах, розвитку кооперації виробництва та реалізації продукції, упровадження сучасної методики управління персоналом, підвищення рівня трудової активності в аграрному секторі, здійснення постійного оновлення та підвищення контролю якості продукції тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Gryshova I., Shestakovska T. FinTech business and prospects of its development in the context of legalizing the cryptocurrency in Ukraine. The Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2018. 5. pp. 77–89.
- Отенко І. П., Іващенко Г. А., Воронков Д. К. Економічна безпека підприємства: навч. пос. Харків: ХНЕУ, 2012.
- Покровська О. В. Трудові ресурси підприємства і шляхи підвищення ефективності їх використання у сільському господарстві. URL: <http://repository.vsu.org/getfile/2819.pdf>.
- Череп А. В. Управління інноваційними процесами на підприємстві: сучасні підходи та перспективи. Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. 2014. № 4. С. 43–46.
- Никифоров А. Є. Інноваційна діяльність: теорія і практика державного управління : монографія. Київ: КНЕУ, 2010. 420 с.
- Маноїленко О. В. Управління інноваційними процесами: формування методичного підходу до подолання бар'єрів розвитку. Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2013. С. 139–158.
- Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- Кушнір С. О., Конев В. В. Аналіз прямих іноземних інвестицій до аграрного сектору Запорізького регіону. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. № 6 (242). С. 225–230.
- Shestakovska T., Durglishvili N., Kushnir S. Competitiveness of the agrarian business in the context of maintenance of leadership positions on the market. In: Strielkowski, W. (ed.). Proceedings of the 2nd International Conference on Social, Economic and Academic Leadership (ICSEAL 2018), Advances in Social Science, Education and Humanities Research, 2018. ol. 217, pp177–184. doi:10.2991/icseal-18.2018.26
- Кушнір С. О., Якименко С. Капітальні інвестиції у сільське господарство Запорізької області: сучасний стан, проблеми та стратегічне забезпечення розвитку. «Економічний вісник університету». Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 33/2. С. 171–176.
- Кушнір С. О., Рудь Л. М. Залежність інвестиційної привабливості агропромислового комплексу України: сучасний стан та перспективи. Проблеми системного підходу в економіці. Зб. наук. праць національного авіаційного університету. Київ, 2017. Вип. 1 (57), 2017. С. 42–46.

REFERENCES

1. Gryshova, I., Shestakovska, T. (2018). FinTech business and prospects of its development in the context of legalizing the cryptocurrency in Ukraine. *The Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 77–89. [in Ukrainian].
2. Otenko, I.P., Ivashchenko, H. A., Voronkov, D. K. (2012). *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva*. Kharkiv: KHNEU [in Ukrainian].
3. Pokrovcka, O. V. *Trudovi resursy pidpryyemstva i schljahy pidvyshchennja efektyvnosti ih vykorystannja u sil's'komu hospodarstvi*. Retrieved from: <http://repository.vsau.org/getfile/2819.pdf>. [in Ukrainian].
4. Cherep, A. V. (2014). Upravlinnja innovatsijnymy protsesamy na pidpryyemstvi: suchasny pidhody ta perspektyvy. *Formuvannja rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, 4, 43–46. [in Ukrainian].
5. Manojlenko, O. V. (2013). *Upravlinnja innovatsijnymy protsesamy: formuvannja metodychnoho pidkhodu do podolannja bar'jeriv rozvytku. Konkurentnospromozhnist' ta innovatsii: problemy nauky ta practytsy*. Kharkiv: INZHEK. [in Ukrainian].
6. Nykyforov, A. Ye. (2010). *Innovatsijna dijial'nist': teorija i practyca drzhavnoho upravlinnja*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
7. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. Ofitsijnyj sajt. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].
8. Kushnir, S., Konjev, V. (2016). Analiz priamykh inozemnykh investysij do ahrarynoho sektoru Zaporiz'koho rehionu. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'nogo universytetu. Ekonomichni nauky*, 6 (242), 225–230. [in Ukrainian].
9. Shestakovska, T., Durglishvili, N., Kushnir, S. (2018). *Competitiveness of the agrarian business in the context of maintenance of leadership positions on the market*. In: Strielkowski, W. (ed.). *Proceedings of the 2nd International Conference on Social, Economic and Academic Leadership (ICSEAL 2018), Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 2018. ol. 217, pp.177–184. Retrieved from: doi:10.2991/icseal-18.2018.26
10. Kushnir, S., Jakymenko, S. (2017). Kapital'ni investysii u sil's'ke hospodarstvo Zaporiz'koi oblasti: suchasny stan, problem ta stratehichne zabezpechennja rozvytku. *Ekonomichnyj visnyk universytetu*, 33/2, 171–176. [in Ukrainian].
11. Kushnir, S., Rud', L., (2017). Zalezhnist' investysijnoi pryvablyvosti ahropromysloвого kompleksu Ukrainy: suchasny stan ta perspektyvy. *Problemy systemnoho pidkhodu v economitsi*, 1 (57), 42–46. [in Ukrainian].